

Jesper Jespersen
Henrik R. Jensen

Introduktion til

Makro økonomi

3. UDGAVE

Introduktion til Makroøkonomi

Jesper Jespersen
Henrik R. Jensen

Introduktion til Makroøkonomi

3. udgave

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2018

Jesper Jespersen og Henrik R. Jensen
Introduktion til Makroøkonomi

3. udgave, 1. oplag

© 2018 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Omslag: Mette Schou, gipsy graphics
Tryk Ecograf, Højbjerg

Printed in Denmark 2018
ISBN 978-87-574-3761-4
ebog ISBN 978-87-7198-022-6

Jurist og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Indholdsfortegnelse

Oversigt over figurer og bokse	11
Symbolliste	13
Forkortelser	15
Forord	17
Kapitel 1. Hvad er makroøkonomi?	19
1.1 Makroøkonomisk teori fokuserer på hele det samfundsøkonomiske kredsløb	19
1.2 Makroøkonomi: produktions-, beskæftigelses- og konjunkturteori	21
1.3 Sammenfatning	25
1.4 Supplerende læsning	26
Litteratur	27
Centrale begreber	27
Multiple choice-test til kapitel 1	28
Kapitel 2. Det makroøkonomiske »landskab«	29
2.1 Indledning	29
2.2 Makromarkeder	31
2.2.1 Arbejdsmarkedet	31
2.2.2 Markedet for varer og tjenesteydelser (»Varemarkedet«)	33
2.2.3 De finansielle markeder og institutioner	33
2.2.4 Valutamarkedet	34
2.2.5 Den offentlige sektor	34
2.3 Nationalregnskabet	35
2.3.1 Bruttonationalproduktet (Y)	36
2.3.2 Faktorindkomst (løn og profit)	37

2.3.3 Efterspørgsel (D)	37
2.4 Sammenfatning	39
Litteratur	40
Centrale begreber	40
Multiple choice-test til kapitel 2	41
 Kapitel 3. Den makroøkonomiske grundmodel	 43
I. En simpel makroøkonomisk model	44
3.1 Kernen i den simple makromodel: »maskinrummet«	44
3.2 Efterspørgsel, produktion og indkomst i den private sektor	47
3.3 Forbrugsfunktionen: Husholdningernes efterspørgsel	49
3.4 Udbudsfunktionen	52
3.5 Produktionen er bestemt af den forventede efterspørgsel	54
3.6 Beskæftigelsesfunktionen	56
3.7 Produktion og beskæftigelse i den private sektor	57
3.8 Opsummering af produktions- og beskæftigelsesmodel	59
II. Dynamikken i den makroøkonomiske grundmodel	60
3.9 Privat forbrug, disponibel indkomst og velfærdsstat	60
3.10 Multiplikatoreffekten	62
3.11 Sammenfatning	66
Appendiks: Makroforbrugsfunktion og velfærdsstat	67
Centrale begreber	70
Multiple choice-test til kapitel 3	70
 Kapitel 4. Reale investeringer, opsparing og konjunkturbewægelser	 71
4.1 Hvad forstås ved en investering i makroøkonomi?	72
4.2 Hvordan forklares størrelsen af de reale investeringer? – Investeringsfunktionen	73
4.3 Indbyggede (endogene) konjunktursving	77
4.4 Opsparing er ikke reale investeringer!	78
4.5 Sammenfatning	80
Litteratur	81
Centrale begreber	81
Multiple choice-test til kapitel 4	81

Kapitel 5. Udenrigsøkonomi og betalingsbalance over for udlandet	83
5.1 Den makroøkonomiske betydning af import og eksport (af varer og tjenester) og saldoen på betalingsbalancen	84
5.1.1 Betalingsbalancens løbende poster	84
5.1.2 Udlandsgæld må ikke forveksles med statsgæld	86
5.2 Eksport af varer og tjenester og international konkurrenceevne	87
5.3 Import af varer og tjenester	92
5.4 Udenrigshandel, produktion og multiplikatoreffekt	94
5.5 Konkurrenceevneforbedring	97
5.6 Den samlede betalingsbalance over for udlandet	99
5.7 Valutamarked og valutakursdannelse	101
5.7.1 Valutamarked og betalingsbalancens løbende poster	102
5.7.2 Valutamarked og betalingsbalancens kapitalposter	103
5.7.3 Valutakursdannelse	103
5.8 Fører Danmark egentlig »fast« valutakurspolitik?	104
5.9 Sammenfatning	106
Litteratur	106
Centrale begreber	107
Multiple choice-test til kapitel 5	107
Kapitel 6. Arbejdsmarked: beskæftigelse og inflation	109
I. Beskæftigelse og arbejdsløshed i makromodel	110
6.1 Arbejdsmarkedet en vigtig del af kredsløbsmodellen	110
6.2 En makroøkonomisk arbejdsmarkedsmodel	112
6.3 Løn og beskæftigelse	114
6.4 Flere former for arbejdsløshed	116
6.5 Økonomisk politik og beskæftigelse	117
II. Pris- og londannelse i den simple makromodel	120
6.6 Prisniveauet er bestemt af produktionsomkostninger og graden af konkurrence	120
6.7 Forbrugerpriserne	121
6.8 Londannelsen i den simple makromodel	122
6.8.1 Den simple Phillipskurve	123
6.8.2 Den produktivitetsudvidede Phillipskurve	124
6.8.3 Phillipskurve udvidet med prisforventninger	125

6.9 Afslutning om beskæftigelse og (løn)inflation	128
Litteratur	128
Centrale begreber	128
Multiple choice-test til kapitel 6	129
 Kapitel 7. Finanspolitik: Den offentlige sektors indtægter og udgifter 131	
7.1 Mål og midler i den makroøkonomiske politik	132
7.2 Den offentlige sektors indtægter og udgifter er rammen om finanspolitikken	133
7.2.1 Offentlig sektors budget: udgifter og indtægter	134
7.2.2 Offentlige udgifter: forbrug, investering og overførselsindkomster	136
7.2.3 Offentlige indtægter: skattesatser og skatteprovenuer	138
7.3 Mål for den aktive/diskretionære finanspolitik	140
7.3.1 Finanseffekt	142
7.3.2 Andre mål for den aktive finanspolitik	143
7.4 Mere om de automatiske konjunktur-stabilisatorer på de offentlige budgetter	145
7.5 Den offentlige gæld	147
7.5.1 Fordelingsaspektet	147
7.5.2 Beskæftigelsesaspektet	148
7.5.3 Opsparingsaspektet	149
7.5.4 Finansieringsaspektet	149
7.6 Sammenfatning	150
Appendiks: Budgetloven og grænserne for den offentlige sektors budgetunderskud	151
Centrale begreber	153
Multiple choice-test til kapitel 7	154
 Kapitel 8. Pengepolitik og monetær union 155	
8.1 Penge – hvad er det?	156
8.2 Den finansielle sektors funktion	157
8.3 Centralbanken er statens og bankernes bank	159
8.4 Private banker skaber penge	160
8.4.1 Banker skaber egne penge i den private sektor	160

8.4.2	Kriser i banksektoren	163
8.4.3	Interbankmarkedet under pres = bankkrise	164
8.5	Andre finansielle institutioner	166
8.5.1	Realkreditinstitutter	166
8.5.2	Pensionskasser	167
8.5.3	Finansielle supermarkeder	167
8.6	Finansielle markeder og børsen	168
8.7	Internationale kapitalmarkeder	170
8.8	Pengepolitik	171
8.8.1	Strukturstyring af den finansielle sektor	172
8.8.2	Låneomkostninger	173
8.8.3	Pengemængde- og kreditstyring	174
8.9	Penge- og valutakurspolitik i EU: Den økonomisk monetære union (ØMU)	175
8.10	Sammenfatning	177
	Litteratur	178
	Centrale begreber	179
	Multiple choice-test til kapitel 8	179
	Indeks	181

Denne bog er omfattet af lov om ophavsret og må ikke videregives – herunder udlånes, sælges eller kopieres – i digital form.

Indholdet må alene anvendes af licenstagere i henhold til de til enhver tid gældende licensbetingelser.

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Oversigt over figurer og bokse

Figur 1.1. Vækst og konjunkturudvikling (illustration)	23
Figur 2.1. Det økonomiske kredsløb	30
Figur 2.2. Efterspørgsel og produktion i Danmark 2016	34
Figur 3.1. Det økonomiske kredsløb, simplificeret	46
Figur 3.2. Forbrugsfunktion	51
Figur 3.3. Virksomhedernes udbudsfunktion	53
Figur 3.4. Simpel makromodel	55
Figur 3.5. Efterspørgsel efter arbejdskraft (antal personer)	57
Figur 3.6. Produktions- og beskæftigelsesmodel	58
Figur 3.7. Multiplikatoranalyse	64
Figur 3.8. Makroforbrugsfunktion og velfærdsstat	69
Figur 4.1. Indkomstdannelsesmodel med investeringer	76
Figur 5.1. Betalingsbalancens løbende poster (procent af BNP)	85
Figur 5.2. Produktionsmodel med eksport	87
Figur 5.3. Produktionsmodel med import	93
Figur 5.4. Produktionsmodel og betalingsbalancens løbende poster	95
Figur 5.5. Den private sektors udbud og efterspørgsel efter euro	102
Figur 5.6. Effektiv kronekurs. Index 100 = 2008	105
Figur 6.1. Mikrobaseret arbejdsmarkedsmodel	111
Figur 6.2. Makrobeskæftigelsesmodel kombineret med mikroarbejdsmarked	113
Figur 6.3. Forøgelse af beskæftigelsen	119
Figur 6.4. Simpel Phillipskurve	124
Figur 6.5. To Phillipskurver, Danmark 1970-1994 & 1995-2017	127
Figur 7.1. Finanspolitiske ændringer: Diskretionære udgifter	137
Figur 7.2. Finanspolitiske ændringer: Forhøjet skattesats	140
Figur 7.3. Offentlig budgetsaldo ved en konjunkturopgang	142
Figur 7.4. Den offentlige sektors budget, 1971-2017	146
App. figur 7.1. Den offentlige sektor budget, pct. af BNP	151
Figur 8.1. Den finansielle sektor: pengestrømme	156

Figur 8.2. Bankers udlån og BNP-udvikling 1991-2016, 1991 = Index 100	161
Figur 8.3. De mange renter	169
Figur 8.4. Obligationsrenten (udvalgte lande)	171
Boks 3.1. Produktionsmultiplikatoren	65
Boks 3.2. Forbrugsfunktion og velfærdsstatsydeler og skatter	68
Boks 4.1. Et historisk eksempel på »opsparingsparadokset« 1987-93: Øget opsparring: Kartoffelkur og arbejdsmarkedspensioner	80
Boks 5.1. Omkostningsrelateret konkurrenceevne	90
Boks 5.2. Produktionsmultiplikator med afledt import	96
Boks 6.1. Sammenhænge mellem realløn og den effektive efterspørgsel efter arbejdskraft (L_D)	115
Boks 7.1. Finanspolitikkens karakter og offentlig sektors budgetsaldoen	141